

کنجشایها

ویژه‌نامه‌ی بیست و دومین مراسم یادروز حافظ و سیزدهمین گردهم‌آبی بین‌المللی انجمن ترویج و زبان و ادب فارسی

ز شعر دلکش حافظ کسی بود آگاه
که لطف طبع و سخن گفتن دری داند

گفت‌وگو با دکتر کاووس حسن‌لی مدیر مرکز حافظ‌شناسی و دبیر گردهم‌آبی انجمن ترویج زبان و ادبیات فارسی

امسال، تقارن گردهم‌آبی انجمن ترویج با یادروز حافظ

همایش‌های تخصصی معمولاً در فراخوان خود محورهایی را اعلام می‌کنند و از استادان، صاحب‌نظران

و پژوهشگران دعوت می‌کنند که با توجه به این محورها مقالاتشان را تهیه، تنظیم و ارسال کنند. ما نیز در فراخوان سال گذشته چند محور ویژه و چند محور عمومی اعلام کرده‌ایم. **محورهای ویژه** عبارتند از: «حافظ‌شناسی و حافظ‌پژوهی و نقش حافظ در گسترش فرهنگ ایرانی و زبان و ادب فارسی»، «زبان‌ها، گویش‌ها، لهجه‌ها و ادبیات و مشاهیر ادبی در استان فارس» و «فرهنگ و ادب عامه، محلی و اقلیمی در استان فارس».

و محورهای عمومی:

نقش زبان و ادب فارسی در وحدت ملی مردم ایران و دیگر فارسی‌زبانان جهان، جایگاه زبان و ادب فارسی و ایران‌شناسی در فراسوی مرزهای جغرافیایی ایران، اثرپذیری و اثرگذاری متقابل ادبیات فارسی و فرهنگ اسلامی، شیوه‌های ترویج زبان و ادب فارسی و ارتقای جایگاه آن، روش‌های کاربردی آموزش زبان و ادب فارسی، انواع ادبی (حماسی، غنایی، عرفانی، تعلیمی و...)، ادبیات معاصر (از مشروطه تاکنون)، ادبیات انقلاب اسلامی، ادبیات پایداری، ادبیات کودک و نوجوان و...، ادبیات اقلیمی، بومی و محلی کشور، کتاب‌شناسی، نسخه‌شناسی و متن‌پژوهی، تاریخ ادبیات، سبک‌شناسی، نقد ادبی و زیبایی‌شناسی، نظریه‌ها و مکتب‌های ادبی، دستور زبان، زبان‌شناسی، تاریخ زبان فارسی و گویش‌های رایج زبان فارسی، ادبیات تطبیقی و موضوع‌های میان‌رشته‌ای، کتاب‌های مرجع ادبی و فرهنگ‌های تخصصی و موضوعی در گستره‌ی زبان و ادب فارسی، نقد و بررسی گرایش‌های رشته‌ی زبان و ادبیات فارسی، نقد و بررسی پایان‌نامه‌های دانشجویان تحصیلات تکمیلی در رشته‌ی زبان و ادبیات فارسی، تحلیل محتوای کتاب‌های زبان و ادبیات مدارس، آسیب‌شناسی ترجمه‌ی متون ادبی از زبان فارسی به زبان‌های دیگر و از زبان‌های دیگر به زبان فارسی، شگردهای آموزش مجازی در رشته‌ی زبان و ادبیات فارسی، استفاده از امکانات رایانه‌ای در فعالیت‌های ادبی و دیگر

امسال یادروز حافظ، هم زمان با گردهم‌آبی بین‌المللی ترویج زبان و ادبیات فارسی در شیراز برگزار می‌گردد. شما از یک سو مدیر مرکز حافظ‌شناسی و از سوی دیگر دبیر همایش ترویج زبان و ادبیات فارسی هستید. ممکن است در مورد این هم زمانی صحبت کنید؟

بله. همانطور که اشاره کردید امسال سیزدهمین گردهم‌آبی بین‌المللی انجمن ترویج زبان و ادبیات فارسی در شیراز برگزار می‌گردد و ما بیست‌ودومین مراسم یادروز حافظ را هم داریم. شیراز همواره به شهر شعر و ادب و فرهنگ مشهور بوده است. و خوشبختانه هر روز هم شاهد فعالیت‌های گوناگون در این حوزه‌ها هستیم. سال گذشته که قرار شد گردهم‌آبی بین‌المللی انجمن ترویج زبان و ادبیات فارسی در دانشگاه شیراز برگزار گردد پیشنهاد دادم که هم‌زمان با یادروز حافظ باشد تا در مجموعه‌ی فعالیت‌های علمی یادروز حافظ قرار بگیرد. خوشبختانه این کار صورت پذیرفت و ما امسال شاهد برگزاری هم‌زمان بیست‌ودومین مراسم یادروز حافظ و سیزدهمین گردهم‌آبی انجمن ترویج زبان و ادبیات فارسی هستیم.

شما در مراسم امسال چه اهدافی را دنبال می‌کنید؟

از جمله اهدافی که پیش از این نیز اعلام شده می‌توان به بازشناسی مطالعات حافظ‌شناسانه، تشویق پژوهشگران به تولیدات علمی و فراهم آوردن زمینه‌های مناسب برای ارائه‌ی دستاوردهای تازه، آشنایی پژوهشگران با پژوهش‌های جدید دیگران در گستره‌ی زبان و ادب فارسی، گفت‌وگو، تبادل نظر و انتقال تجربه میان استادان (به‌ویژه استادان پیش‌کسوت و اعضای هیأت علمی جوان)، ترغیب پژوهشگران جوان به ژرف‌اندیشی در پژوهش‌های فرهنگی، علمی و ادبی، تأکید بر تقویت زبان فارسی به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های مهم و اثرگذار در وحدت ملی و یکپارچگی ایران، بازشناسی علمی وضعیت ادبیات کشور و هم‌اندیشی برای ارائه‌ی راهکارهای مناسب در جهت بهبود مستمر شرایط اشاره کرد.

برای دستیابی به این اهداف چه محورهایی را قبلاً برای پژوهشگران اعلام کرده‌اید؟

موضوعات مرتبط با زبان و ادب فارسی.

از فراخوان شما چند نفر استقبال کردند و مقاله فرستادند؟

حدود ۱۱۰۰ نفر از استادان محترم، اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها و دانشجویان تحصیلات تکمیلی با دبیرخانه در تماس بودند و مقالاتشان را ارسال کردند. همه‌ی مقالات از سوی داوران متخصص بررسی شد. هر مقاله دست کم از سوی دو یا سه نفر داور بررسی و نتیجه‌ی داوری اعلام شد. در نهایت، حدود ۳۰۰ مقاله برای انتشار در لوح فشرده و چکیده‌ی آن‌ها برای چاپ در مجموعه چکیده‌ی مقالات انتخاب شد.

اگر امکان دارد درباره‌ی مهمانان ویژه‌ی همایش توضیح دهید.

خوشبختانه امسال در این مراسم، بسیاری از استادان نامدار ایرانی و غیر ایرانی از مناطق مختلف به شیراز می‌آیند و حضور خواهند داشت. حدود صد نفر از این استادان و پژوهشگران نیز سخنرانی خواهند کرد؛ از جمله:

استادان ایرانی: دکتر نوش‌آفرین انصاری، دکتر حجت‌الله ایوبی، دکتر مهدی زرقانی، دکتر توفیق سبحانی، دکتر تقی پورنامداریان، دکتر پروین سلاجقه، دکتر علی‌اشرف صادقی، دکتر نصرت‌الله ضرغام، دکتر مهدی محبتی، دکتر مهدی محقق، دکتر امیرعلی نجمیان، دکتر مهدی نوربان، دکتر محمدجعفر یاحقی و... مهمانان خارجی: پروفیسور خلیلیچ (بوسنی)، پروفیسور وارثان وسکانیان (ارمنستان)، پروفیسور ابوالکلام سرکار (بنگلادش)، پروفیسور علی‌گزل یوز (ترکیه)، پروفیسور نعمت ییلدریم (ترکیه)، پروفیسور آرمیدخت صفوی (هند)، پروفیسور عین‌الحسن (هند) و... آمادگی‌شان را برای حضور و سخنرانی اعلام کرده‌اند.

آیا در همایش امسال، برنامه‌های جنبی نیز تدارک دیده شده است؟

بله. ما از قبل برنامه‌های متنوع بسیاری پیش‌بینی کرده بودیم؛ اما با توجه به علاقه‌ی بسیاری از استادان و پژوهشگران برای حضور و سخنرانی و به دلیل تنگنای زمانی و نیز هم‌زمانی آن با ایام محرم و صفر، ناگزیریم از بعضی برنامه‌ها صرف نظر کنیم. اما تشکیل چند کارگاه، برگزاری چندین نمایشگاه، شرکت در برنامه‌های ویژه‌ی یادروز حافظ، گردش فرهنگی-سیاحتی از مکان‌های دیدنی استان فارس و... از برنامه‌های جنبی این مراسم خواهد بود.

نشست خبری سیزدهمین گردهم‌آبی انجمن ترویج زبان و ادبیات فارسی

نشست خبری سیزدهمین گردهم‌آبی انجمن ترویج زبان و ادبیات فارسی روز چهارشنبه ۱۱ مهرماه با حضور دکتر کاووس حسن‌لی، مدیر مرکز حافظ

شناسی و دبیر گردهم‌آبی انجمن ترویج زبان و ادبیات فارسی و دکتر اکبر صیادکوه، دبیر اجرایی گردهم‌آبی در تالار دکتر مصطفوی دانشگاه شیراز برگزار شد. در این نشست، مسئولان برگزاری گردهم‌آبی انجمن ترویج زبان و ادبیات فارسی به بیان اهداف و برنامه‌های این گردهم‌آبی علمی-ادبی پرداختند: دکتر حسن‌لی ضمن تشکر از حضور رسانه‌های مختلف، برنامه‌های سیزدهمین گردهم‌آبی را تشریح و به حضور شخصیت‌های برجسته‌ی ادبی ملی و بین‌المللی اشاره کرد. وی از حضور مقامات ارشد کشوری به مناسبت هم‌زمانی این گردهم‌آبی با یادروز حافظ خبر داد و خاطرنشان کرد امسال در مراسم اختتامیه که روز بیستم مهرماه در تالار حافظ برگزار خواهد شد، از دو نفر از استادان نامدار پیشکسوت تقدیر خواهد شد. در ادامه، دکتر اکبر صیادکوه دبیر اجرایی همایش به تشریح اقدامات صورت گرفته برای هرچه باشکوه‌تر برگزار شدن گردهم‌آبی پرداخت. گفتنی است این برنامه که با دعوت مدیریت روابط عمومی دانشگاه ترتیب یافته بود مورد استقبال گسترده‌ی رسانه‌های گروهی از جمله صدا و سیما، مرکز فارس، خبرگزاری ایسنا، فارس، ایرنا و... قرار گرفت.

گفت‌وگوبا دکتر سید علی اصغر میرباقری فرد، نائب رئیس انجمن ترویج

درباره‌ی تاریخچه‌ی انجمن ترویج زبان و ادب فارسی توضیح دهید.

انجمن ترویج زبان و ادب فارسی ایران به طور رسمی از سال ۱۳۵۱ با عنوان انجمن استادان زبان و ادبیات فارسی به همت بیست تن از استادان این رشته از جمله دکتر مهدی محقق، دکتر سید جعفر شهیدی، دکتر سید ضیاءالدین سجادی و دکتر غلامحسین یوسفی راه اندازی شد و در آبان ماه ۱۳۵۳ به صورت رسمی اعلام موجودیت کرد.

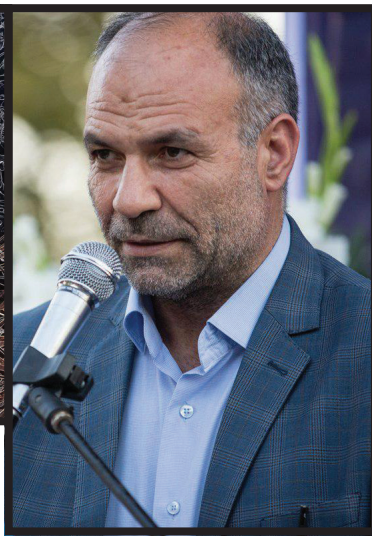
حیات انجمن را می‌توان به دو دوره تقسیم کرد:

الف) پیش از انقلاب اسلامی؛ یعنی از زمان تأسیس (۱۳۵۱) تا زمان انقلاب اسلامی (۱۳۵۷). ترکیب هیأت مدیره‌ی انجمن در دوره‌ی نخست بدین شرح است:

۱. دکتر مهدی محقق (تهران)؛ رئیس انجمن؛ ۲. دکتر ضیاءالدین سجادی (تهران)؛ نائب رئیس انجمن؛ ۳. دکتر مهدی درخشان (تهران)؛ خزانه‌دار انجمن؛ ۴. دکتر تقی وحیدیان کامیار (اهواز)؛ منشی انجمن؛ ۵. دکتر غلامرضا ستوده (تهران)؛ دبیر انجمن؛ ۶. دکتر سید جعفر شهیدی (تهران)؛ ۷. دکتر ابوتراب رازانی (تهران)؛ ۸. دکتر احمد افشار شیرازی (تهران)؛ ۹. دکتر منوچهر مرتضوی (تبریز)؛ ۱۰. دکتر محمد علوم مقدم (مشهد)؛ ۱۱. دکتر عبدالوهاب نورانی وصال (شیراز)؛ ۱۲. دکتر محمد جواد شریعت (اصفهان).

دوره‌ی دوم فعالیت‌های انجمن از سال ۱۳۸۳ آغاز شد. در این سال به همت استاد دکتر مهدی محقق جمعی از اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها به عنوان اعضای هیأت مؤسس، زمینه‌ی شروع فعالیت‌های انجمن را با عنوان «انجمن ترویج زبان و ادب فارسی» فراهم آوردند. در انتخابات انجمن، نخستین هیأت مدیره‌ی انجمن در دوره‌ی جدید با اعضای زیر تشکیل شد:

۱. دکتر مهدی محقق (رئیس)؛ ۲. دکتر مظاهر مصفا؛ ۳. دکتر منصور رستگار فسایی؛ ۴. دکتر سلیم نیساری؛ ۵. دکتر محمد جعفر یاحقی؛ ۶. دکتر توفیق سبحانی؛ ۷. دکتر مه‌ری باقری؛ ۸. دکتر

جلیل تجلیل؛ ۹. دکتر سید علی اصغر میرباقری فرد (نائب رئیس) فعالیت‌های انجمن را در دوره‌ی اول شرح دهید. انجمن در این دوره‌ی شش‌ساله فعالیت‌های خود را در چهار محور سامان داده بود:

الف) گردهم‌آیی سالانه

در این دوره پنج همایش در سال‌های ۱۳۵۲، ۱۳۵۳، ۱۳۵۴، ۱۳۵۵ و ۱۳۵۶ هریک در سه روز متوالی و با حضور جمع قابل توجهی از استادان داخل و خارج از کشور (حدود ۱۵۰ نفر داخلی و حداقل ۱۰ عضو خارجی) برگزار شد.

ب) انتشار متون و تحقیقات ادبی

پیش از انقلاب، در مجموعه‌ی انتشارات انجمن ده جلد کتاب انتشار یافت.

ج) برگزاری بزرگداشت‌ها

انجمن از ابتدا در پی پاس داشتن و ارج نهادن به کوشش‌های استادان و محققان زبان و ادبیات فارسی در حوزه‌ی فرهنگ و ادب ایران بود. بر همین مبنا چهار بزرگداشت برگزار شد که شیوه‌ی کار هر یک بدین شرح بود که نخست، مقالاتی در زمینه‌های مختلف فرهنگ و ادب از استادان برجسته در یک مجموعه گرد هم می‌آمد؛ بعد از آن در نشستی ضمن بزرگداشت خدمات آن استاد، این مجموعه مقالات به او تقدیم می‌شد. بزرگداشت‌های انجمن در این دوره بدین شرح بود:

۱. مرحوم استاد جلال‌الدین همایی که مجموعه‌ی «همایی‌نامه» از انتشارات انجمن به ایشان تقدیم گردید؛ ۲. مرحوم سید محمدتقی مدرّس رضوی که مجموعه‌ی «جشن‌نامه» مدرّس رضوی از انتشارات انجمن به ایشان تقدیم گردید؛ ۳. استاد احمد آرام که مجموعه‌ی «آرام‌نامه» از انتشارات انجمن به ایشان تقدیم گردید؛ ۴. مرحوم استاد محمدتقی ادیب نیشابوری که عمر ایشان برای مجلس بزرگداشت وفا نکرد و مجموعه‌ی «یادنامه‌ی ادیب نیشابوری» هم بعد از توقف فعالیت‌های انجمن جزو انتشارات مؤسسه‌ی مطالعات اسلامی دانشگاه

مک‌گیل شعبه‌ی تهران چاپ گردید.

د) اعزام استادان زبان و ادبیات فارسی به خارج از کشور

در آن دوره، انجمن، استادان واجد شرایط را برای تدریس به دانشگاه‌های خارجی معرفی می‌کرد و در بیشتر موارد، دانشگاه‌های مقصد، هزینه‌های سفر و حقوق استادان را می‌پرداختند. از جمله کسانی که در این دوره از طریق انجمن برای تدریس به دانشگاه‌های خارجی اعزام شدند، می‌توان این افراد را نام برد:

۱. دکتر سید علی موسوی بهبهانی، دانشگاه تهران؛ دانشگاه اترفت هلند؛
۲. دکتر مهدی محقق، دانشگاه تهران؛ دانشگاه مک‌گیل کانادا؛
۳. دکتر علی رواقی، دانشگاه تهران؛ دانشگاه مون‌پلیه فرانسه؛
۴. دکتر مرتضی صراف، وزارت علوم؛ دانشگاه داکا بنگلادش؛
۵. دکتر مهستی بحرینی، وزارت علوم؛ دانشگاه تونس؛
۶. دکتر حسن هنرمندی، دانشگاه تهران؛ دانشگاه الجزایر؛
۷. دکتر محمد اسلامی، وزرات فرهنگ، دانشگاه علیگر هند؛
۸. دکتر کیا هاشمی، وزارت علوم، دانشگاه مادرید اسپانیا؛
۹. دکتر علی فروزان، وزارت فرهنگ؛ دانشگاه استانبول ترکیه؛
۱۰. دکتر احمد مهدوی دامغانی، دانشگاه تهران، دانشگاه مادرید اسپانیا.

درباره‌ی دوره‌ی دوم فعالیت‌های انجمن توضیح دهید.

انجمن در دوره‌ی دوم، متناسب با شرایط جدید با عنوان انجمن ترویج زبان و ادب فارسی، فعالیت خود را با دورویکرد آغاز کرد: یکی گسترش و تعمیق فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی، دُیگر ترویج زبان و ادب فارسی در سطوح مختلف جامعه در داخل و خارج از کشور. براین اساس، زیرساخت‌ها و بسترها برای تحقق اهداف انجمن شکل گرفت و فعالیت‌های انجمن بدین شرح آغاز شد:

الف) برگزاری گردهم‌آیی‌های بین‌المللی سالانه

در این دوره از سال ۱۳۸۵ تاکنون ۱۲ گردهم‌آیی بین‌المللی در دانشگاه‌های اصفهان، مشهد، تبریز، یزد، مازندران، علامه طباطبائی، زنجان، بجنورد،

اردبیل، گیلان، کرمانشاه و فرهنگستان و بنیاد ایران‌شناسی برگزار شده است. در این گردهم‌آیی‌ها عده‌ی قابل توجهی از استادان داخل و خارج از کشور، حضور یافته‌اند و شمار زیادی مقاله بعد از داوری و بررسی توسط شورای علمی انتشار یافته است.

ب) نشست‌های تخصصی

از موضوعات بسیار مهمی که در دوره‌ی جدید بدان توجه شده، برگزاری نشست‌های تخصصی مستمر در حوزه‌های مختلف زبان و ادبیات فارسی در مراکز علمی کشور است.

ج) تشکیل شعبه‌های انجمن

با توجه به گسترده و متنوع شدن فعالیت‌های انجمن در دوره‌ی جدید از یک سو و استقبال و درخواست دانشگاه‌های مختلف برای مشارکت فعال در فرایندهای علمی انجمن از دیگر سو، تصمیم گرفته شد در دانشگاه‌ها و مراکز علمی داخل و خارج از کشور، شعبه‌های انجمن راه‌اندازی شود تا افزون بر ورود فعال این شعبه‌ها در فعالیت‌های علمی انجمن، ظرفیت‌های موجود در مناطق مختلف، شناسایی و فعال شود.

بر همین مبنا، شعبه‌های انجمن در داخل کشور در استان‌های فارس، یزد، خراسان، گیلان، آذربایجان غربی، کرمانشاه، اردبیل، آذربایجان غربی، خوزستان، مازندران راه‌اندازی شده است و آن شاء الله شعبه‌های انجمن در دیگر استان‌ها به زودی فعال می‌شوند. گسترش فعالیت‌های انجمن در قالب شعبه‌های خارج از کشور آغاز شده است. نخستین شعبه در منطقه‌ی بالکان در دانشگاه ساریو در کشور بوسنی و هرزگوین راه‌اندازی شده است. مقدمات تأسیس شعبه‌های انجمن در دیگر کشورها از جمله پاکستان، بنگلادش و ترکیه نیز فراهم شده است.

د) تشکیل کارگروه‌های پژوهشی

موضوع مهم دیگری که در این دوره از فعالیت‌های انجمن انجام گرفت، تشکیل کارگروه‌های پژوهشی در شاخه‌های مختلف علمی است. تاکنون کارگروه‌های پژوهشی کودک و نوجوان، ادبیات تطبیقی، ادبیات معاصر، تصحیح متن، ادبیات عرفانی، ادبیات حماسی، ترویج ادبیات و کارگروه فعالیت‌های بین‌المللی فعالیت خود را شروع کرده‌اند و کارگروه‌های

دیگری نیز برای تحقق اهداف انجمن به زودی فعال می شوند. در برنامه های انجمن در هر یک از این کارگروه ها استادان برجسته در آن زمینه، فعالیت های علمی و پژوهشی را بر مبنای ضرورت های موجود در سطح دانشگاه و جامعه و همچنین اهداف انجمن دنبال می کنند.

● ۵) انتشارات علمی

افزون بر دوازده شماره مجموعه مقالات مربوط به همایش های بین المللی انجمن، در این دوره آثار پرشماری در حوزه های مختلف اعم از تصحیح متن، تحقیق بر آراء و آثار مفاخر و منشوراتی در زمینه های ترویج زبان و ادبیات انتشار یافته است. علاوه بر این، سه نشریه ی علمی پژوهشی گوهر گویا، کودک و نوجوان و فنون ادبی نیز به صورت فصلنامه یا دو فصلنامه در هر سال، ده ها مقاله ی علمی پژوهشی را منتشر می کند.

برنامه های آتی انجمن چیست؟

با توجه به ساختارهای پویایی که در فرایندهای سیاست گذاری و اجرای برنامه های انجمن پیش بینی شده و استقرار یافته است، متناسب با نیازها و ضرورت های جوامع دانشگاهی و غیر دانشگاهی داخل و خارج از کشور، سند راهبردی انجمن تدوین شده و مبتنی بر آن، برنامه های اجرایی در دوره های پنج ساله پیش بینی شده که به صورت مستمر، بازنگری و زمینه ی اجرای آن ها فراهم می شود. رویکرد اصلی این برنامه ها بدین شرح است:

۱. ارتقاء کیفیت فعالیت های پژوهشی و آموزشی؛
۲. گسترش و تعمیق ترویج زبان و ادب فارسی برای پاسخ گویی به نیازهای متنوع زبانی و ادبی در داخل و خارج کشور؛
۳. گسترش فعالیت شعبه های انجمن در داخل و خارج از کشور؛
۴. گسترش و ارتقاء فعالیت گروه های پژوهشی؛
۵. گسترش روابط علمی با دانشگاه ها و مراکز علمی خارج از کشور.

هدف از برگزاری گردهم آیی های

بین المللی سالانه ی انجمن چیست و در آن ها چه برنامه هایی اجرا می شود؟

این گردهم آیی ها با چند هدف برگزار می شود؛ یکی آنکه زمینه ی مناسبی برای ارائه ی آخرین یافته های علمی

در حوزه ی زبان و ادبیات فارسی فراهم شود؛ دوم فضای مطلوبی برای آشنایی و پیوند سه نسل از پژوهشگران زبان و ادب فارسی به وجود آید؛ سوم درباره ی مسائل و موضوعات مهم زبان و ادبیات فارسی که می تواند در تصمیم سازی ها و برنامه ریزی های کلان این حوزه مؤثر باشد، تبادل نظر و گفت و گو شود و دیدگاه های کارشناسی صاحب نظران و متخصصان در اختیار نهادهای مرتبط قرار گیرد؛ چهارم، با برگزاری این گردهم آیی ها در دانشگاه های مختلف، ظرفیت های زبانی و ادبی استان ها و مناطق کشور، بیشتر شناخته و معرفی شود. پنجم، یک یا چند تن از استادان و پژوهشگران شاخص و برجسته ی آن استانی که میزبان

گردهم آیی است تکریم شوند و مراسم بزرگداشت آن ها برگزار گردد. براین اساس، در این گردهم آیی ها مجموعه برنامه هایی اجرا می شود که بتواند این اهداف را محقق کند. ارائه ی مقالات برگزیده، ارائه ی سخنرانی های کلیدی توسط پژوهشگران برجسته، برگزاری کارگاه های آموزشی، تشکیل میزگردهای تخصصی، معرفی رساله های برتر و برگزاری مراسم بزرگداشت استادان برجسته از جمله مهم ترین برنامه های این گردهم آیی هاست.

برگزاری سیزدهمین گردهم آیی انجمن را در دانشگاه شیراز چگونه ارزیابی می کنید؟

به چند دلیل پیش بینی می کنیم که برگزاری این گردهم آیی نقطه ی عطفی در برگزاری گردهم آیی های انجمن است: برخورداری از پشتوانه ی باارزشی که از تجربه ی برگزاری گردهم آیی های متعددی که برگزار شده است، تقارن برگزاری این گردهم آیی با بزرگداشت روز حافظ، حضور شمار زیادی از استادان و پژوهشگران برجسته ی زبان و ادب فارسی در استان فارس و به ویژه دانشگاه شیراز و نقش آن ها در برگزاری این گردهم آیی، وجود زیرساخت ها و امکانات مطلوب در شیراز، شکل گیری دبیرخانه ی فعال و پویا و با برنامه در دانشگاه شیراز که به صورت مطلوب کارهای مختلف را پیش می برد از جمله مهم ترین دلایلی است که نوید می دهد با عنایات الهی، این گردهم آیی به شکل مطلوب برگزار می شود و به اهداف خود دست می یابد.

بر خود فرض می دانم از دوست و همکار فاضل و دانشمند جناب آقای دکتر حسن لی عضو محترم هیأت مدیره ی انجمن و دبیر علمی این گردهم آیی که با

کوشش شبانه روزی و با تدبیر و درایت به نحو شایسته ای کارهای گردهم آیی را تدبیر می کنند، همکاران محترم و بزرگوار دانشگاه شیراز که در مسئولیت های مختلف در دبیرخانه ی گردهم آیی نقش می آفرینند، پژوهشگران و دانشجویانی که از آموزش و پرورش و دیگر نهادها و سازمان ها برای برگزاری مطلوب این گردهم آیی می کوشند،

مدیریت محترم دانشگاه شیراز، مدیران محترم استان فارس، ریاست محترم بنیاد ملی علم ایران، قائم مقام وزیر محترم علوم، تحقیقات و فناوری در امور علمی بین المللی و همه ی نهادها و سازمان هایی که انجمن را در برگزاری این رخداد بزرگ علمی - فرهنگی یاری می رسانند صمیمانه سپاسگزار می کنم.

معرفی مرکز حافظ شناسی

مرکز حافظ شناسی، نهادی مستقل (غیر دولتی)، فرهنگی و علمی است که به منظور تقویت و گسترش فعالیت های مربوط به حافظ و توسعه ی پژوهش های تخصصی در پیوند با زندگی، اندیشه و شعر حافظ، در سال ۱۳۷۵ ه.ش در شیراز تأسیس شد و با استقرار در محل حافظیه آغاز به کار کرد. در این مرکز، با نظر به اهداف و برنامه های پژوهشی، مجموعه ای ارزشمند از اسناد، نسخه های چاپی دیوان، ترجمه ها و شروح معتبر شعر حافظ، کتاب های تحقیقی، مقاله ها، سخنرانی ها، گزارش ها و نرم افزارهای رایانه ای فراهم آمده است. ارزیابی طرح های علمی، برگزاری نشست های تخصصی، حمایت از مطالعات حافظ پژوهی و چاپ و انتشار دستاوردهای تحقیقی از اهم اهداف این مرکز است.

...مراسم سالانه ی یادروز حافظ...

یکی از محوری ترین فعالیت های مرکز حافظ شناسی، برنامه ریزی و برگزاری «نشست علمی» همایش سالانه ی یادروز حافظ است. به دنبال تأسیس مرکز حافظ شناسی و

نام گذاری ۲۰ مهرماه در تقویم رسمی جمهوری اسلامی ایران به نام «حافظ»، نخستین دوره ی همایش «یادروز حافظ» سال ۱۳۷۶ ه.ش در شیراز برگزار شد و پس از آن، روز بیستم مهرماه هر سال، آیین یادروز حافظ هم زمان در شیراز و دیگر شهرهای مهم ایران و جهان برپا می گردد. در کنار برنامه های عمومی و رسمی مراسم مانند: سخنرانی های افتتاحیه، اجرای موسیقی، شعرخوانی، تئاتر و نمایشگاه های جنبی، «نشست علمی» یادروز حافظ دارای اهمیتی ویژه است و حافظ پژوهان و استادان حافظ شناس از سراسر ایران و جهان برای ایراد سخنرانی به شیراز دعوت می شوند تا تازه ترین دستاوردهای پژوهشی خود را در یک گردهم آیی علمی و زیر عنوان موضوع محوری فراخوان به دستداران حافظ عرضه کنند.

گفت‌وگو با دکتر اکبر صیادکوه دیر اجرایی همایش

اندکی درباره‌ی فلسفه‌ی وجودی این
گردهم‌آیی گفت‌وگو کنید.

تردیدی نداریم که انسان به جز غذاهای جسمانی و نیازهای جسمانی، به خوراک‌ها و غذاهای دیگری نیز نیازمند است؛ از جمله‌ی این نیازها نیاز به مباحث فرهنگی و هنری است. به اعتقاد جامعه‌شناسان، فرهنگ برای ما انسان‌ها همانند آب برای ماهی است. همان‌گونه که ماهی در آب زنده می‌ماند و بدون آن، نمی‌تواند زندگی کند، فرهنگ نیز برای ما چنین حکمی

را دارد. بخش بزرگی از فرهنگ هر جامعه‌ای را زبان و ادبیات آن جامعه تشکیل می‌دهد؛ به‌ویژه جامعه‌هایی مانند جامعه‌ی ما که پیشینه‌ی فرهنگی و ادبی پایدار و استواری دارد. از یک سو ما میراث‌دار و نگهبان یک آثار هنری و زبانی بسیار متنوع و گسترده هستیم؛ به‌ویژه در این استان که به حق، قطب فرهنگی و ادبی ایران بزرگ به شمار می‌رود و ارکان بزرگ ادبی چون جناب شیخ اجل سعدی شیرازی و خواجه شمس‌الدین محمد حافظ در این فضا آثار خویش را تقدیم جهانیان کرده‌اند، ضرورت پاس‌داشت و معرفی آن به همه‌ی مخاطبان بیشتر احساس می‌شود. به اعتقاد من، ما همه در برابر این همه افتخاری که بزرگان ادب و هنر این استان خلق کرده‌اند، مسئول هستیم و افزون بر پاس‌داشت و گرامی‌داشت، وظیفه داریم این‌گونه کارهای خوب را به صورت‌های مختلف در اختیار همه‌ی مخاطبان دیگر چه در ایران و جهان بگذاریم و این یکی از انگیزه‌های دوستانی بود که این پیشنهاد را دادند و بخشی از عمر گران‌مایه را صرف آن کردند که جا دارد از کوشش‌های شبانه‌روزی شاعر پرتلاش و خوش‌سلیقه و استاد بزرگ ادبیات، جناب آقای دکتر کاووس حسن‌لی در این‌جا به نیکی یاد کنم که با همت بلند ایشان این سنگ‌بنا گذاشته شد. از سوی دیگر، موضوع زبان فارسی است که زبان دوم جهان اسلام است و بزرگ‌ترین سند افتخار فرهنگی ماست و در میان زبان‌های بزرگ جهان، جایگاه ممتازی دارد که پرداختن بدان در این زمان کوتاه نمی‌گنجد. زبانی که پیوند میان میلیون‌ها نفر چه در مرزهای جغرافیایی ما و چه خارج از مرزهای جغرافیایی

ایجاد می‌کند و به راستی زبان همدلی است. همه‌ی این موارد از جمله مسائلی بود که فلسفه‌ی وجودی چنین کارهایی را آشکار می‌کند. این استان فرهنگی که به راستی قطب فرهنگی ایران بوده و هست، برگردن همه‌ی فرهنگ‌وران حق دارد که در راه تقویت آن بکوشند.

دامنه و گستره‌ی این گردهم‌آیی و همایش چقدر است؟

این همایش هم‌چنان که می‌دانید یک گردهم‌آیی جهانی و بین‌المللی است و ادب‌پژوهان و زبان‌پژوهان بسیاری از نقاط مختلف دنیا، آمادگی خود را برای شرکت در آن ابراز داشته‌اند. بسیاری مقاله داده‌اند و ما به سبب تنگنایی که اخیراً بیشتر شد، نتوانستیم به همه‌ی علاقه‌مندان پاسخ مثبت دهیم؛ ولی هم‌اکنون از کشورهای بوسنی، بنگلادش، هند، پاکستان، ترکیه، کردستان عراق و چند کشور دیگر، مهمانان بزرگی داریم که در جهان شناخته شده‌اند و در این همایش شرکت خواهند کرد. هم‌چنین استادان برجسته و بزرگی هم چون دکتر مهدی محقق و دکتر تقی پورنامداریان و ده‌ها شخصیت علمی و ادبی دیگر مهمان همایش هستند و مخاطبان عزیز از خرمن دانش آنان بهره‌مند خواهند شد.

چه کسانی در این همایش از شما پشتیبانی کرده‌اند؟

همان‌گونه که از نام این گردهم‌آیی برمی‌آید، این گردهم‌آیی سیزدهمین گردهم‌آیی بین‌المللی انجمن ترویج زبان و ادبیات فارسی است؛ یعنی دوازده گردهم‌آیی دیگر پیش از این در سطح استان‌های دیگر از جمله تهران، اصفهان، کرمانشاه و... برگزار شده و انجمن ترویج زبان و ادبیات فارسی در این راه همراه است و رئیس محترم انجمن - جناب آقای دکتر سید علی اصغر میرباقری‌فرد- برای هماهنگی‌های لازم چندین بار تاکنون به شیراز سفر کرده‌اند و در تدبیر امور، راهنمایی و کمک می‌کنند. هم‌چنین دانشگاه شیراز مسئولیت مستقیم این رویداد بزرگ فرهنگی را بر عهده دارد و مسئولان محترم دانشگاه، عهده‌دار بخش بزرگی از زحمات‌های آن خواهند بود. سازمان فرهنگ و ارشاد اسلامی و استانداری، مرکز حافظ‌شناسی و مرکز سعدی‌شناسی، میراث فرهنگی، سازمان آموزش و پرورش، معاونت محترم فرهنگی شهرداری و... در این راه، همراه و همیار ما هستند و همگی به ضرورت و اهمیت این رویداد فرهنگی معتقد هستند. هم‌اکنون، هسته‌ی مرکزی این همایش و دبیرخانه‌ی آن در بخش زبان و ادبیات فارسی دانشگاه شیراز، واقع در چهارراه ادبیات با گروهی بسیار علاقه‌مند، متجاوز از چهل نفر فعالیت شبانه‌روزی دارند و از حدود چهار ماه پیش، این فعالیت‌ها آغاز شده است.

چه فعالیت‌های جنبی دیگری در کنار برنامه‌ی اصلی همایش در نظر گرفته‌اید؟

بخش اصلی فعالیت‌های این گردهم‌آیی، سخنرانی‌ها و ارائه‌ی مقاله‌های علمی است که با باری خداوند بزرگ در روزهای هجدهم تا بیستم مهرماه ۱۳۹۷ صورت خواهد پذیرفت. همراه با آن، نشست‌های تخصصی و چندین کارگاه داریم که مخاطبان آن‌ها همکاران علاقه‌مند و دلسوز سازمان آموزش و پرورش استان فارس هستند که خودشان نیز پشتیبانی فراوانی از این همایش کرده‌اند. از خوشبختی‌های این همایش آن است که در زیر سایه‌ی فروغ حضرت حافظ قرار دارد و بسیاری از مهمانان با علاقه‌مندی تمایل خود را برای شرکت در این گردهم‌آیی ابراز کرده‌اند و بدین مناسبت، چندین رونمایی از کتاب‌های علمی و تقدیر از پایان‌نامه‌های برتر نیز جزیی از دیگر امور این همایش هستند.

گفت‌وگو با دکتر رضایی دشت‌ارژنه عضو کمیته‌ی اجرایی همایش

با توجه به برگزاری دوره‌های همایش، ترویج و تأثیر این رویداد در حفاظت و حراست از زبان و ادب فارسی را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

همایش‌های انجمن ترویج، درواقع بزرگ‌ترین گنجینه‌گردانی ادبی در سطح کشور است که محل التقاط چهار نسل از ادیبان و هواخواهان ادب فارسی در یک بازه‌ی زمانی کوتاه و فشرده است؛ یعنی فرصتی طلایی است که پژوهشگران و بزرگان ادب فارسی نسل قدیم، استادان جوانتر از نسل دوم، دانشجویان زبان و ادبیات فارسی و پژوهشگران و استادان دیگر کشورها می‌توانند در یک کارگاه بزرگ زبان و ادب فارسی سویه‌های پنهان و دیده‌ناشده‌ی ادب فارسی را پرده بردارند و هر طیف به فراخور خود با دیدگاه‌های نوین ادبی آشنا شود و این آشنایی، مسیرهای تازه‌ای را پیش روی پژوهشگران ادب فارسی قرار دهد و از دیگرسو، فرصتی برای آسیب‌شناسی پژوهش‌های زبان و ادب فارسی فراهم آورد.

هم‌زمانی سیزدهمین همایش انجمن ترویج زبان و ادبیات فارسی و یادروز حافظ برای شما چه معنایی دارد؟

هم‌زمانی سیزدهمین همایش انجمن ترویج با یادروز حافظ، بزرگ‌ترین رخداد خجسته‌ای است که در پایتخت فرهنگی ایران‌شهر، شیراز، به وقوع می‌پیوندد و فرصتی است بی‌بدیل تا مریدان ادب فارسی سر بر آستان مراد خود، حافظ شیرازی، طرحی دیگر اندازند و پژوهش‌هایی تر و با طراوت ارائه کنند و در سایه سار آفتاب رخشان لسان‌الغیب، فسرده‌ی‌ها و زنگارهای آیینی‌های دل را یکسو نهند و با مدد از حافظ شیرازی با نیرویی دوچندان، گره از فروبستگی‌های ادب فارسی بگشایند.

ضرورت انجام چنین برنامه‌هایی در نظرگاه شما چیست؟

از آنجا که فضای مجازی با ولعی سیریناپذیر ما را از خود ربوده و مجال دیدارهای چهره به چهره را هر روز تنگ‌تر و تنگ‌تر میکند، چنین همایش‌هایی می‌تواند فرصتی مغتنم برای تعاطی افکار باشد و نسل‌های مختلف پژوهشگران و ادیبان کشور را در یک کارگاه بزرگ ادبی گرد هم جمع کند و هم فرصتی برای آشنایی با پژوهش‌های نوین ادبی باشد و هم بستری مناسب برای آسیب‌شناسی این پژوهش‌ها و از دیگر سو برای حمایت و حساسیت بیشتر در قبال درخت تنومند ادب فارسی ما را بیش مصمم کند.

مسئولیت شما در همایش انجمن ترویج و برنامه‌ی یادروز حافظ چیست و به طور کلی، چه فعالیت‌هایی در پیوند با این همایش صورت می‌گیرد؟

این که چه فعالیت‌هایی صورت می‌گیرد تا همایشی چنین سرگ در سطح بین‌المللی برگزار گردد، در این مقال نمی‌گنجد؛ همین‌قدر بگویم که در زیر سایه‌ی استاد گران‌قدرم، جناب آقای دکتر حسن‌لی، دبیر برگزاری همایش، بیست سی کمیته مختلف تشکیل شد و حداقل هفته‌ای یک جلسه

برگزار می‌شد و مسئول هر کمیته گزارشی از پیشرفت روند کار ارائه می‌داد و هر کس در حد توان خود می‌کوشید که موانع پیش رو برداشته شود و همایش در آبرومندانه‌ترین شکل ممکن برگزار شود؛ هرچند خلف وعده‌های مقامات کشوری و استانی به‌ویژه در زمینه‌ی مالی، گاه کل برنامه‌ها را تحت‌الشعاع قرار می‌داد و باعث می‌شد که مسیر دیگری برای پیشبرد همایش از سرگرفته شود که طبعاً بسیار هستی‌سوز بود و اما سامان‌ساز. بنده در کنار همکاران سهم چندانی در برگزاری همایش نداشته‌ام و علاوه بر داوری علمی حدود ۵۰ مقاله، در کمیته‌های مالی، اهدای جوایز و ستاد

استقبال نیز کوشیده‌ام که باری از دوش برداشته شود و به سهم خود در پیشگاه ادب فارسی دینی ادا کنم.

پیشنهاد شما برای بهبود کیفیت همایش‌های ادبی و نیز یادروز حافظ چیست؟

اینکه سخنرانی‌های ارزشمندی در همایش ارائه می‌گردد بسیار مغتنم اما ناکافی است. به نظرم اگر فرصتی فراهم شود که بتوان در هر ژانر ادبی دو سه پژوهشگر شاخص ملی و فراملی دعوت کرد که در هر ژانر، کارگاهی آموزشی برگزار کنند، بسیار عمیق‌تر می‌تواند دانشجویان و استادان را کارگرافتد. از دیگر سو، نمایش و موسیقی می‌تواند به شکلی پرنرنگ‌تر در خدمت زبان و ادب فارسی و ترویج فرهنگ دیرپای ایران اسلامی قرار گیرد. نکته‌ی دیگر اینکه بهتر است سخنرانی‌ها به شکل موضوعی تنظیم شوند و هر تالاری مخصوص ارائه‌ی سخنرانی‌ها در یک ژانر ادبی باشد، مثلاً تالار حماسه، تالار عرفان و تا به شکلی تخصصی‌تر بتوان از سخنرانی‌ها بهره برد و آسیب‌شناسی کرد نه اینکه از هر خرمنی خوشه‌ای چید، اما کم‌عمق و سطحی.

به نظر شما که در ژانر حماسی فعالیت می‌کنید، مقاله‌های ارسالی مرتبط با این ژانر در چه سطحی بودند؟

اینکه مقالات ارزشمندی در ارتباط با این نوع ادبی ارسال شده بود، تردیدی نیست؛ اما متأسفانه تعدادشان چندان نبود و به شدت در حوزه‌ی مطالعات ادبی شاهد تحمیل نظریه بر متنی و حتی گاه بدون اینکه یک نظریه خوب فهمیده شود، صرفاً برداشتی نادرست از یک نظریه چون قیایی بی‌اندام، به زور بر یک متن پوشانده می‌شود و هر جا که متن با نظریه در تناقض بود، یا حذف می‌شود و یا به توجیه‌های غیرعلمی بسنده می‌گردد. از دیگر سو بسیاری از مقاله‌ها انشاور و بدون تکیه بر یک متد علمی و زیرساخت نظری ارسال شده بود که این امر ناشی از ناآشنایی ما با فلسفه و رویکردهای نوین ادبی است.

نگاهی دیگر به نقش نخبگان علوم انسانی و ادبیات

... آشنایی با دکتر نصرت‌الله ضرغام ...

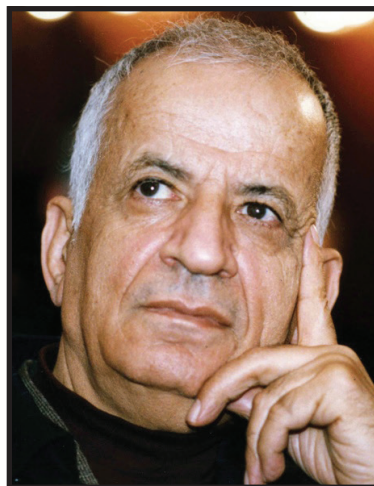
دکتر نصرت‌الله ضرغام عضو هیأت علمی دانشگاه تهران و رئیس صندوق حمایت از پژوهشگران و فناوریان ایرانی است. وی تاکنون مسئولیت‌های علمی و اجرایی متعددی برعهده داشته که دبیری شورای نخبگان کشور، تأسیس دانشگاه علوم پزشکی گیلان، دانشگاه رشت، دانشگاه پیام نور و پردیس دانشگاه تهران در استان البرز و جزیره کیش از جمله آن‌هاست. سامان‌دهی آیین‌نامه‌های مربوط به کرسی‌های پژوهشی، ثبت اختراعات، طرح‌های پژوهشی و غیره از سوی دکتر ضرغام از جمله گام‌های مهم وی در زمینه توسعه علمی کشور به شمار می‌آید. از نقاط قوت مدیریت وی توجه ویژه به علوم انسانی و تلاش برای پرورش آن در مجامع علمی کشور است. او در جشنواره ملی قدردانی از پایان‌نامه‌ها و رساله‌های برتر علوم انسانی در زمینه تولید و اشتغال، از اهمیت محوری این رشته سخن گفت. به باور او، فعالیت دانشگاه‌های ایران در بخش مهندسی، پزشکی و حتی علوم پایه به نوعی واقعاً اثرگذار بوده است؛ اما آنچه که جامعه به آن نیاز دارد و باید به آن بیشتر پرداخته و نتایج کار و فکر آن برای مردم ملموس شود، علوم انسانی است. یکی از موانع موفقیت در علوم انسانی نگاه سخت‌افزاری به آن است؛ این در حالی است که کشورهای دیگر نگاه سخت‌افزاری را با نگاه نرم‌افزاری ترکیب می‌کنند. با این طرز نگرش، اساس و پایه‌ی همه‌چیز اول علوم انسانی خواهد بود و بعد مهندسی.

ترویج زبان فارسی: چالش‌ها و بایسته‌ها

... آشنایی با دکتر حجت‌الله ایوبی ...

حجت‌الله ایوبی، دبیر کل کمیسیون ملی یونسکو در ایران است. او در سال ۱۳۴۲ در چالوس متولد شد؛ تحصیلات خود را در رشته‌ی علوم سیاسی تا مقطع دکتری در فرانسه ادامه داد و در حال حاضر، دانشیار دانشگاه تهران است. وی در طول سال‌های گذشته در جایگاه مدیر مسئول فصلنامه‌ی شمس تبریزی و مولانا، عضو شورای علوم سیاسی پژوهشگاه علوم انسانی، مدیر مسئول فصلنامه‌ی انقلاب اسلامی و عضو هیأت تحریریه‌ی مجله‌ی فرانسوی کلمات دانشگاه لیون دو فرانسه فعالیت داشته است. افزون بر این، مسئولیت‌های اجرایی و دیپلماتیک متعددی داشته است که قائم مقامی بنیاد سعدی، ریاست مؤسسه‌ی فرهنگی سازمان اکو، مدیریت بنیاد شمس تبریزی و مولانا، راینزی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در فرانسه و ریاست دانشکده‌ی علوم سیاسی از جمله آن‌هاست. دکتر ایوبی همچنین دارای نشان عالی فرهنگ و هنر از دولت تاجیکستان، نشان رودکی از دولت تاجیکستان، دکترای افتخاری از دانشگاه هنر تاجیکستان و نشان لرمانتف از انجمن ادبی است. افزون بر نگارش کتاب‌هایی چون احزاب سیاسی در فرانسه و سیاست و حکومت در فرانسه مقالات متعددی در مجلات منتشر کرده است. برخی از این مقالات عبارتند از: «تربت شمس تبریز کجاست؟»، «شمس تبریزی و مولانا: شکار سیمرغ»، «بایسته‌های مالکیت معنوی» و «اصول سیاست‌گذاری فرهنگی در فرانسه: آندره مالرو تا به امروز».

فرهنگ اسلامی و ادب فارسی

... آشنایی با دکتر مهدی محقق ...

دکتر مهدی محقق، در سال ۱۳۰۸ در مشهد متولد شد. علوم حوزوی را در مشهد و تهران تا اخذ درجه‌ی اجتهاد فراگرفت. سپس تحصیلات خود را در دو رشته‌ی الهیات و معارف اسلامی و نیز زبان و ادبیات فارسی در مقطع دکتری به سرانجام رساند و از آن پس در دانشگاه‌های داخلی و خارجی (دانشگاه تهران، لندن، مک‌گیل و...) به تدریس مشغول شد. دکتر محقق افزون بر تدریس، فعالیت‌های فرهنگی متعددی را در کارنامه‌ی خود دارد که از جمله‌ی آن‌ها می‌توان به ریاست انجمن استادان زبان و ادبیات فارسی، عضویت در شورای عالی علمی دایرةالمعارف بزرگ اسلامی، ریاست انجمن آثار و مفاخر فرهنگی ایران، عضویت پیوسته در فرهنگستان زبان و ادبیات فارسی، سرپرستی گروه فلسفه و کلام بنیاد پژوهش‌های اسلامی و مدیریت مؤسسه‌ی مطالعات اسلامی

دانشگاه تهران- دانشگاه مک‌گیل اشاره کرد. دریافت لوح تقدیر و جایزه‌ی بهترین کتاب سال برای تصحیح کتاب مفتاح‌الطب و ترجمه‌ی آن به فارسی و انگلیسی در ۱۳۶۹، برگزیده شدن به عنوان چهره‌ی ماندگار سال ۱۳۸۰، دریافت نشان درجه یک ادب فارسی ۱۳۸۲ و کسب درجه‌ی «استاد ممتاز فلسفه‌ی اسلامی» از سوی مؤسسه‌ی بین‌المللی اندیشه و تمدن اسلامی کوالالامپور مالزی در سال ۱۹۹۳ از افتخارات این دانشمند برجسته است. دکتر محقق در زمینه‌های مختلف فرهنگی، ادبی، علمی، دینی و... آثار متعددی در قالب تألیف، ترجمه، شرح و... نگاشته است. کتاب‌های فرهنگ لغات و ترکیبات و تعبیرات دیوان ناصر خسرو، بستان الاطباء و روضة‌الالباء (تصحیح)، شرح منظومه‌ی ملاهادی سبزواری و مقالات «ترجمه‌ی منشور و منظوم قصیده‌ی لامیه‌العجم طغرایی اصفهانی»، «برخی از اصطلاحات فلسفی در شعر ناصر خسرو» و «پنجاه ضرب‌المثل مشترک در زبان‌های عربی و فارسی و انگلیسی» شماری از آثار دکتر محقق را تشکیل می‌دهد.

شعر فارسی هند: تار حریر دورنگ

آشنایی با دکتر آذرمیدخت صفوی

دکتر آذرمیدخت صفوی، استاد گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه اسلامی علی‌گرو رئیس انجمن استادان زبان فارسی هند است. وی مدرک دکتریت خود را در سال ۱۹۷۴ از همین دانشگاه دریافت کرد و از آن پس به فعالیت‌های ملی و بین‌المللی در زمینه‌ی فرهنگ و ادبیات پرداخت. پایه‌گذاری مرکز تحقیقات زبان فارسی هند و عضویت در هیأت تحریریه‌ی مجله‌ی قند پارسی، مجله‌ی آیندو ایرانیکا و دانشنامه‌ی شبه قاره بخشی از این فعالیت‌ها را تشکیل می‌دهد. دکتر صفوی به پاس خدمات شایسته در راستای ترویج زبان و ادبیات فارسی جوایز متعددی دریافت کرده و جزو خادمان زبان فارسی در هند خوانده شده است. برخی از پژوهش‌های این استاد عبارتند از: صفویان در شمس‌آباد هند، معنویت مولانا در عصر حاضر، تذکره‌نویسی در ادبیات فارسی، تصحیح و تدوین عرفات العاشقین، میراث مکتوب هند و ایران، سعدی مرد بشردوست و انسان‌گرایی و اخوت جهانی در شعر و ادب فارسی. به گفته‌ی وی، همایش سالانه‌ی مرکز تحقیقات ادبیات فارسی در هند، وامدار کنگره‌ای مثل کنگره‌ی حافظ است و راه‌اندازی مراسم‌هایی مثل همایش حافظ از آن جهت اهمیت دارد که افکار شاعران بزرگ را معرفی می‌کند و باعث می‌شود مجامع ادبی به شناخت این مفاخر نزدیک‌تر شوند.

سخنرانان ویژه‌ی همایش

حافظ و بیانیه‌ی رندی

آشنایی با دکتر اصغر دادبه

دکتر اصغر دادبه در سال ۱۳۲۵ در یزد متولد شد. تحصیلات خود را تا اول متوسطه در آن‌جا گذراند و سپس به تهران آمد. وی رشته‌ی فلسفه و حکمت اسلامی را تا پایان مقطع دکتریت در دانشگاه تهران ادامه داد و مدرک دکترای خود را در سال ۱۳۵۹ دریافت کرد. او در دوران تحصیل از محضر اساتیدی چون دکتر مهدی حمیدی شیرازی، دکتر امیرحسین یزدگردی، استاد شهید مرتضی مطهری و... بهره برد. دکتر دادبه در سال ۱۳۷۰ گروه فلسفه‌ی دانشگاه علامه طباطبائی را بنیان گذاشت و افزون بر تدریس، مدیریت این گروه را نیز برعهده داشت. وی همچنین از سال ۱۳۷۸ همکاری خود را با مرکز دایرةالمعارف بزرگ اسلامی آغاز کرد و در حال حاضر عضو شورای علمی و مدیر گروه ادبیات فارسی دایرةالمعارف بزرگ اسلامی و دانشنامه‌ی ایران است. دکتر دادبه در سال ۱۳۸۱ به عنوان چهره‌ی ماندگار در عرصه‌ی ادبیات عرفانی و حافظ‌شناسی معرفی گردید. کتاب کلیات فلسفه و مقالات «جبرگرایی حافظ: باور یا ابزار»، «بلبل صبا، بلبل سحر؟ (نگاهی به تصرفات حافظ در شعر خود)، «نگاهی به خودستایی‌ها و دیگرستایی‌های حافظ» و «حافظ و مسأله‌ی خاستگاه شعر» برخی از آثار دکتر دادبه را تشکیل می‌دهد.

حافظ مردم

آشنایی با دکتر محمدجعفر یاحقی

دکتر محمدجعفر یاحقی استاد بخش زبان و ادبیات دانشگاه فردوسی مشهد و مدیر قطب علمی فردوسی‌شناسی است. او در سال ۱۳۲۶ در فردوس متولد شد. پس از گذراندن مقاطع کارشناسی و کارشناسی‌ارشد در دانشگاه فردوسی مشهد به تهران رفت و در سال ۱۳۵۹ موفق به دریافت مدرک دکتریت از دانشگاه تهران شد. وی در طول سال‌های فعالیت خویش، افزون بر تدریس در دانشگاه‌های داخلی و خارجی، مسئولیت‌های علمی و اجرایی متعددی برعهده داشته است که مدیریت قطب علمی گروه زبان و ادبیات فارسی و گروه فرهنگ و ادبیات بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس از آن جمله است. افزون بر این، باید به عضویت در بسیاری از مجامع علمی اشاره کرد که برخی از آن‌ها عبارتند از: فرهنگستان زبان و ادب فارسی، شورای عالی گسترش زبان فارسی در خارج از کشور و هیأت مدیره‌ی انجمن ترویج زبان و ادب فارسی. کسب جایزه‌ی کتاب سال جمهوری اسلامی ایران برای کتاب فرهنگ‌نامه‌ی قرآنی و جایزه‌ی دومین جشنواره‌ی بین‌المللی فارابی برای کتاب فرهنگ اساطیر و داستان‌واره‌ها در ادب فارسی برخی از افتخارات این پژوهشگر را تشکیل می‌دهد. از دیگر آثار وی می‌توان به کتاب‌های جویبار لحظه‌ها، کلیات تاریخ ادبیات فارسی و مقالاتی چون «جغرافیای انفسی حافظ»، «از فارس تا خراسان: سرگذشت یک نسخه‌ی خطی حافظ»، «آرمان شهر رندان» اشاره کرد.

تأویل شعر عقوبت احمد شاملو با استفاده از بینامتن حافظ

آشنایی با دکتر تقی پورنامداریان

دکتر تقی پورنامداریان در سال ۱۳۲۰ در همدان متولد شد. پس از گذراندن دوره‌ی کارشناسی در دانشگاه تهران و کارشناسی‌ارشد در پژوهشکده‌ی فرهنگ، در سال ۱۳۵۸ مدرک دکتریت خود را در رشته‌ی زبان و ادبیات فارسی از دانشگاه تهران دریافت کرد. او افزون بر تخصص در حوزه‌ی ادبیات کلاسیک، در زمینه‌ی ادبیات معاصر نیز از جمله صاحب‌نظران و پژوهشگران برجسته به شمار می‌رود. عضو شورای پژوهشکده‌ی ادبیات در طول سال‌های فعالیت علمی خویش، به تدریس انواع دروس چون حافظ، غزلیات شمس، مقاله‌نویسی، نقد ادبی، سنایی، ناصر خسرو، سنایی، مثنوی، روش تحقیق، ادبیات غنایی و... در دانشگاه‌های مختلف اشتغال داشته است. از این اندیشمند، تاکنون کتاب‌ها و مقالات متعددی منتشر شده است. از بین کتاب‌ها می‌توان به گمشده‌ی لب دریا (صورت و معنی در شعر حافظ)، رمز و داستان‌های رمزی در ادب فارسی، در سایه‌ی آفتاب (ساختار شکنی در شعر مولوی) و سفر در مه (تأملی در شعر احمد شاملو) اشاره کرد. «سلوک اجتماعی حافظ»، «حافظ و خلاف‌آمد عادت در صورت و معنی غزل»، «انسجام و پیوستگی در غزلی از حافظ» (با همکاری طاهره ایشانی)، «روزگار حافظ»، «عالم مثالی شعر حافظ»، «تحلیل گفتمانی غزلی از حافظ» «خیام از نگاهی دیگر» و «درآمدی بر انواع ادبی» شماری از مقالات دکتر پورنامداریان را تشکیل می‌دهد.

نگاه اجمالی به دانشگاه شیراز

«دانشگاه در شیراز یعنی دارالعلمی در دارالعلم (مقام معظم رهبری)»

بنیان دانشگاه شیراز در سال ۱۳۲۵ با تأسیس آموزشگاه عالی بهداشتی پی‌ریزی شد. این آموزشگاه در سال ۱۳۲۸ به دانشکده‌ی پزشکی تبدیل شد. به دنبال آن، آموزشگاه عالی پرستاری در سال ۱۳۳۲، دانشکده‌های کشاورزی و ادبیات و علوم در سال ۱۳۳۴ تأسیس شدند. دانشگاه شیراز با نزدیک به ۷۰ سال سابقه، یکی از دانشگاه‌های بزرگ و مادر در کشور جمهوری اسلامی ایران به شمار می‌آید که در مهد شعر و ادب و شهر علم و حکمت، شیراز واقع شده است. دانشگاه شیراز به عنوان دانشگاهی مادر، مسئولیت راه‌اندازی دانشگاه‌های هرمزگان، بوشهر، یاسوج، صنعتی شیراز، مرکز آموزش عالی کارزون و دانشکده‌ی کشاورزی و منابع طبیعی داراب را با موفقیت به پایان رسانده و اکنون تمامی این مراکز آموزش عالی به طور مستقل به فعالیت خود ادامه می‌دهند. دانشگاه بین‌المللی شیراز یکی از قطب‌های اصلی تولید علم و فناوری در کشور محسوب می‌گردد که با بهره‌گیری از اساتید مجرب و در تراز جهانی، نقش برجسته‌ای در تربیت نیروی انسانی متخصص و مورد نیاز در بخش‌های مختلف کشور و هدایت جوانان مستعد این مرز و بوم بر عهده دارد. در دانشگاه، ۱۱ مجله‌ی علمی بین‌المللی به زبان انگلیسی و ۸ مجله‌ی علمی-پژوهشی فارسی منتشر می‌شود که پنج مجله‌ی بین‌المللی آن در فهرست موسسه‌ی تامسون رویترز (ISI) قرار دارند. همچنین به منظور توسعه و انسجام هرچه بیشتر فعالیت‌های پژوهشی در دانشگاه و ایجاد بستر مناسب جهت تعامل همه‌جانبه و مؤثر با سازمان‌ها و دستگاه‌های اجرایی و بخش‌های تولیدی و خدماتی کشور مطابق با آیین‌نامه‌ی تأسیس واحدهای پژوهشی مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، پژوهشکده‌ها و مراکز تحقیقاتی متعددی در دانشگاه شیراز ایجاد شده‌اند که می‌توان به ۷ پژوهشکده و ۱۳ مرکز تحقیقاتی در زمینه‌های مختلف علمی اعم از مهندسی، علوم پایه، کشاورزی، دامپزشکی، حقوق، علوم انسانی، علوم اجتماعی و علوم تربیتی اشاره نمود. دانشگاه شیراز دارای چندین کتابخانه‌ی تخصصی در دانشکده‌های مختلف می‌باشد و علاوه بر آن، کتابخانه‌ی مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه که جزو کتابخانه‌های دانشگاهی بزرگ کشور محسوب می‌شود، با هدف کمک به ارتقای سطح کیفی آموزش از طریق تأمین منابع اطلاعاتی چاپی و الکترونیکی لازم و کافی و فراهم نمودن محیطی مناسب جهت استفاده از این منابع در راستای آموزش در کوتاه‌ترین زمان و مفیدترین شرایط ممکن ساخته است. با توجه به نقش و اهمیت کارآفرینی در توسعه‌ی اقتصادی کشور و لزوم پرداختن دانشجویان

و دانش‌آموختگان دانشگاهی به فعالیت‌های کارآفرینانه از سال ۱۳۸۰ در راستای سیاست‌های وزارت علوم، تحقیقات و فناوری گروه کارآفرینی دانشگاه شیراز فعالیت خود را آغاز کرد و به دلیل پراکندگی واحدهای دانشگاهی دانشگاه بر حسب ضرورت، در برخی دانشکده‌ها هسته‌ی کارآفرینی تشکیل داده است. این گروه با حمایت از کارگاه‌های کارآفرینی، حمایت از طرح‌های پژوهشی کارآفرینی دانشجویی، برگزاری کنفرانس کارآفرینی، آموزش مدرسین دانشگاه، همکاری با رسانه‌ها جهت تبلیغ و آموزش کارآفرینی، افزایش آگاهی دانشجویان در خصوص کارآفرینی، ارائه‌ی مشاوره در خصوص طرح کسب و کار، عقد تفاهم‌نامه با سازمان‌ها جهت حمایت از کارآفرینی، مشاوره‌ی دانشجویان و اعضای هیأت علمی جهت تأسیس شرکت‌های دانش‌بنیان، گام مهمی در توسعه‌ی کارآفرینی برداشته است.

همچنین از سال ۱۳۸۸ اداره‌ی کل مالکیت صنعتی ایران، دآوری طرح‌هایی را که جهت ثبت اختراع به اداره‌ی ثبت اختراع ارجاع می‌گردیده را برعهده‌ی چند دانشگاه مرجع و مؤسسه‌ی علمی کشور گذاشته است که گروه مالکیت فکری دانشگاه شیراز به عنوان دانشگاه مرجع در منطقه‌ی جنوب کشور این مسئولیت را برعهده دارد و با دارا بودن اعضای هیأت علمی خبره در اکثر رشته‌ها، به طور علمی و دقیق ادعاهای اختراع مراجعین را دآوری و نتیجه را در اختیار اداره‌ی ثبت اختراعات کشور قرار می‌دهد. این دانشگاه اولین دانشگاهی است که سیستم آموزشی بر مبنای واحد را در ایران بنا نهاد و استفاده از متون علمی به زبان انگلیسی را متداول نمود. ارتقای مرتبه‌ی علمی اساتید را بر مبنای پژوهش بنا نهاد و دوره‌ی دکتری بسیاری از رشته‌ها در ایران، اولین بار در این دانشگاه راه‌اندازی شد. بسیاری از اساتید دانشگاه‌های تهران و دانشمندان تراز اول ایران و جهان از فارغ‌التحصیلان این دانشگاه می‌باشند. همچنین بیشترین وزرای علوم قبل و بعد از انقلاب اسلامی فارغ‌التحصیل یا استاد دانشگاه شیراز بوده‌اند. بسیاری از اساتید این دانشگاه، جزو چهره‌های ماندگار و دانشمندان نامی ایران و جهان می‌باشند و همه‌ساله در سطح ملی و بین‌المللی، افتخارات بسیاری را برای ایران عزیز کسب می‌نمایند. در این دانشگاه، مراکز مهمی از جمله باغ گیاه‌شناسی ارم، موزه‌ی نارنجستان قوام، موزه‌ی تاریخ طبیعی و تکنولوژی، رصدخانه‌ی ابوریحان بیرونی و مجتمع فرهنگی رفاهی وجود دارد که همواره مورد بازدید گردشگران ملی و بین‌المللی قرار می‌گیرد. پیشینه‌ی باغ ارم براساس شواهد تاریخی به دوره‌ی سلجوقیان برمی‌گردد و دیربگی آن به حدود ۹۰۰ سال پیش می‌رسد. پس از سلجوقیه و زندیه، سران ایل قشفاپی این باغ را مقرر ایل خود ساختند. در دوره‌ی سلطنت ناصرالدین شاه قاجار، حاج نصیرالملک، از بزرگان شیراز، این باغ را خرید و ساختمان زیبای کنونی را در آن بنا کرد. این باغ پس از بارها دست به دست شدن، سرانجام در سال ۱۳۴۲ به دانشگاه شیراز واگذار گردید و از سال ۱۳۵۹ این باغ به همت دانشگاه شیراز به یک باغ گیاه‌شناسی تبدیل شد. در سال ۱۳۸۷ با تبدیل باغ به مرکز تحقیقاتی، پژوهش‌های علمی-کاربردی در زمینه‌ی گیاه‌شناسی، علوم باغبانی، گیاه پزشکی و سایر علوم مرتبط آغاز گردید. در سال ۱۳۹۰ این باغ به عنوان یکی از نمونه‌های هنر باغ سازی ایران در سازمان یونسکو به ثبت جهانی رسید. بیش از ۴۰۰ گونه‌ی گیاهی در باغ، مورد شناسایی قرار گرفته و اغلب گیاهان به وسیله‌ی تابلوی شناسایی معرفی شده‌اند. درختان دویست‌ساله‌ی سروناز این باغ، توجه بازدیدکنندگان را جلب می‌کند و شهرت جهانی دارد. در خصوص موزه‌ی نارنجستان باید گفت این بنا که قسمتی از مجموعه‌ی قوامی شیرازی است در زمان قاجار، مقارن با حکومت ناصرالدین شاه ساخته و به عنوان دارالحکومه‌ی فارس با محل انجام امور سیاسی، نظامی و دیدار با نمایندگان دولت‌های خارجی مورد استفاده بوده است. در حیاط باغ عمدتاً درخت‌های نارنج کاشته شده که سبب اسم‌گذاری مجموعه به نام نارنجستان گردیده است و یکی از زیباترین عمارت‌های دوره‌ی قاجار به حساب می‌آید. نارنجستان در سال ۱۳۴۵ به دانشگاه شیراز اهدا شد و در حال حاضر طبقه‌ی تحتانی آن به عنوان موزه، محل نگهداری و نمایش آثار تاریخی، سکه و نسخ خطی می‌باشد. این موزه با انجام اقدامات مختلف موفق به کسب رتبه‌ی موزه‌ی برتر سال توسط کمیته‌ی ملی موزه‌های ایران شد. موزه‌ی تاریخ طبیعی و تکنولوژی دانشگاه نیز به منظور بالابردن سطح دانش عمومی درباره‌ی عالم خلقت و شناخت ارزش وجودی گیاهان و جانوران، کانی‌ها و فسیل‌ها در زندگی انسان و جریان کمبود آزمایشگاه‌های مراکز آموزشی، در سال ۱۳۵۳ تأسیس و در سال ۱۳۵۶ به ساختمان کنونی با زیربنای ۲۸۰۰ مترمربع انتقال یافت. این موزه شامل بخش‌های مختلفی از جمله بخش جانوری، موزه‌ی آناتومی، بخش گیاهی، بخش زمین‌شناسی و موزه‌ی حشره‌شناسی، موزه‌ی تکنولوژی، موزه‌ی تبر، سکه، مدال و اسکناس، موزه‌ی نجوم و ستاره‌شناسی، آکواریوم مارهای زنده، آکواریوم ماهی‌های آب شیرین و کتابخانه است. یکی دیگر از مراکز مهم دانشگاه شیراز، رصدخانه‌ی ابوریحان بیرونی است که در سال ۱۳۵۶ توسط پروفیسور یوسف ثبوتی و دکتر ادوارد فرانسس گالین در پردیس ارم دانشگاه تأسیس شد. رصدخانه‌ی ابوریحان بیرونی یکی از فعال‌ترین مراکز رصدخانه‌ای کشور و نخستین رصدخانه‌ی تأسیس شده‌ی مدرن پس از رصدخانه‌ی مراغه است. از جمله اهداف این مرکز تحقیقاتی می‌توان انجام تحقیقات و رصدهای حرفه‌ای در زمینه‌ی نجوم و اختر فیزیک ذکر کرد. در این مرکز، فعالیت‌های دیگر همچون آموزش و تعلیم دانشجویان، ترویج و اشاعه‌ی دانش نجوم و... در کنار اهداف فوق صورت می‌گیرد.

(مدیریت روابط عمومی دانشگاه شیراز)

ویژه‌نامه‌ی بیست و دومین مراسم یادروز حافظ و سیزدهمین گردهم‌آیی بین‌المللی انجمن ترویج و زبان و ادب فارسی
تحریریه: دکتر کاووس حسینی
خسرو مقدسی، سارا حسین‌آبادی، محمدهادی خالقی‌زاده
سردبیر: نمین کمالی / صفحه‌آرایی: محسن گل‌آرایش

کتابخانه ملی

کلام شکرین حافظ

صابر سهرابی،

مدیر کل فرهنگ و ارشاد اسلامی فارس

شعروسخن‌سرای،
پرمایه‌ترین ویژگی
تمدن ایرانی،
در پس هزاره‌های
تاریخ، همچنان
زنده و بالنده،
پرتوفشان آسمانی

است؛ پرستاره از هنرهایی که صاحبانش، جریان‌بخشان حکمت بوده‌اند در آثاری که همچنان روح هنر ایرانی، زنده بدان است. شعر، آن دلبر و دل‌داده‌ی ایرانیان، هم دریای معرفت و حکمت بوده است و هم آینه‌ی عشق‌بازی‌های اهورایی مردان این سرزمین پاک. شعر ایرانی، خنکای زلال آبی است صافی و طاهر، که از دوردست‌ها، روان شده است به مرغزار ادب و اندیشه‌ی این دیار، تا برویاند دسته دسته، گل‌های خوش‌رنگ و بوی هنر را. گل‌هایی چنان رخشان و معطر که هم نور به آسمان پاشیده‌اند و هم بوی در آفاق گسترانده. شاعران، آنان‌که طره‌ی شکن‌درشکن زلف چلیپایی معشوق برقع بر رخسار کشیده را، گره‌ها زده‌اند، گفته‌اند و سروده‌اند و جریان داده‌اند آنچه را که از جریان باد صبا، پیچان در زلف یار، به مشامشان رسیده است؛ ولیکن برقع از رخسار یار برداشتن را کسی شاید که کشیدن بار امانت عشق را تاب آورد. معشوق روی نانموده، می‌خواست که چهره عیان دارد، تا هرکس حکایتی به تصور ساز نکنند. قرعه‌ی فال به نام حافظ شیراز زد و او را به وصال خویش رسانید و بند برقع به دستانش نهاد. او نیز چنان برقع از رخسار یار، بر گرفت که کس تاکنون چو حافظ از رخ یار، نقاب برنیفکنده است و کس چو آن پارسی‌گوی، نافه‌گشایی نکرده است با ادب، زلف معشوق را. حافظ در پی دفع خمار انسانِ جدامانده از شراب‌خانه‌ای است که از سر غفلت به دوگندم فروخته بود و در بامداد خمارآلوده‌ی فراق، خویش را به این سوی و آن سوی انداخته تا مگر معشوق باز یابد. حافظ دوی درد فراق انسان دورافتاده از اصلش را در پیاله‌ی وصلی از عکس رخ یار، یافته و آن را با خود از بر آن معشوق آورده است؛ پیاله‌ای که در هر طاقچه‌ای، نشانی از آن می‌توان دید. دریای پر در و مرجان سخن حافظ، با مشرب آسمانی‌اش، پر است از دلدادگی‌ها؛ دلدادگی‌هایی که با داستان هنرمند خوشنویس ایرانی، قبایی اطلسین پوشیده تا تحفه‌ای باشد طالبان وصال یار را. صرافانی که گوهرهای اندیشه‌ی ایرانی را با قلم صیقل‌ها داده و در دل سپید کاغذ، چنان نگیینی شاهوار نشانده‌اند تا مرقعاتی سازند از سیاهی زلف یار. مدد فیض خوش و کلام شکرین حافظ بوده است که چلیپاهای نستعلیق، نشانی از زلف چلیپای یار گشته‌اند. سیاه‌مشق‌ها، آینه‌داران سیاهی زلف یارند و سطرها نقش ابروی دلبر به خود گرفته‌اند.